תורה אור

יצאו מי כיור שיש להם שם לווי אלא לאו דראויין למי כיור, אלמא מים חיים נינהו, תנאי היא *דאמר ר' יוחנן מי כיור: ר' ישמעאל אומר מי מעין הן וחכמים אומרים "שאר מימות הן : ערל : מנלן *אמר רב חסדא דבר זה מתורת משה רבינו לא למדנו מדברי יחזקאל בן בוזי למדנו °כל בן נכר ערל לב וערל בשר לא יבא אל מקדשי" (לשרתני) ומנלן דמחלי עבודה דכתיב °בהביאכם א] (את) בני נכר ערלי לב וערלי בשר להיות במקדשי לחלל את ביתי": תנו רבנן "בן נכר" ב] יכול בן נכר ממש: תלמוד לומר "ערל לב" אם כן מה תלמוד לומר "בן נכר" שנתנכרו מעשיו לאביו שבשמים, ואין לי אלא ערל לב, ערל בשר מנין? תלמוד לומר "וערל בשר" *וצריכי : דאי כתב רחמנא ערל בשר משום דמאים אבל ערל לב דלא מאיס אימא לא ואי אשמעינן ערל לב משום דאין לבו לשמים אבל ערל בשר דלבו לשמים אימא לא, צריכי : טמא פסול : אמרו זקני דרום לא שנו אלא טמא שרץ אבל טמא מת ג] מתוך שמרצה בציבור מרצה נמי ביחיד אי הכי טמא שרץ נמי ליתי בקל וחומר מטמא מת: מה טמא מת שטעון הזאה שלישי ושביעי מרצה טמא שרץ שאינו טעון הזאה ג' ושביעי אינו דין שמרצה? קסברי זקני דרום מכפרין כמתכפרין: מה מתכפרין טמא מת אין טמא שרץ לא אף מכפרין טמא מת אין טמא שרץ לא מאי קסברי אי קסברי *אין שוחטין וזורקין על טמא שרץ אמאי לא עבדי ציבור בטומאה הא כל שביחיד נדחה ציבור עבדי בטומאה' אלא קסברי שוחטין וזורקין על טמא שרץ אמר עולא: תקעו להו (א) ר"ל לדרומאי - וכי איזה כח מרובה כח מכפרין או כח מתכפרין הוי אומר כח מתכפרין, ומה במקום שנטמאו בעלים בשרץ ד] משלחין קרבנותיהן כהן שנטמא בשרץ אינו מרצה, ה] מקום שנטמאו בעלים במת שאין משלחין קרבנותיהן כהן שנטמא במת אינו דין שאינו מרצה ו] קסברי זקני דרום *טמא מת [נמי] משלח קרבנותיו והכתיב °איש איש כי יהיה טמא ועשה פסח בחדש השני וגו' למצוה, והא כתיב °איש

לפי

יכול בן נכר ממש . עובד כוכבים : **תלמוד לומר ערל לב** . אינו נפסל אלא מחמת ערלות לבו אלמא בכהן קאמר : **שנתנכרו מעשיו** . נחשבים לנכרים למקום : **ערל בשר** . והוא לדיק מנין : **טמא פסול** . אמתני' קאי ז] דתנן במתני' טמא מחלל עבודה ועל כרחיך בקרבן יחיד קאמר דאילו קרבן לבור קרב בטומאה : **מתוך שמרצה בצבור** . לכתחילה : **מרצה ביחיד** . דיעבד על ידי ח] שהציץ מרצה עליו והאי דבטומאת מת פשיטא לן דכתיב במועדו ואפי' בטומאה משמע בין ט] שכהן (נמי) טמא בין שהצבור טמאין ומדגלי בדוכתא אחריתי גבי טומאת בעלים דכי אישתראי טומאה בצבור, במת אישתראי דכתיב איש (ב) כי יהיה טמא לנפש ילפינן מינה איש נדחה ואין צבור נדחין אף גבי כהן המרצה נמי, במת אישתראי : אי הכי ל"ג : **טמא שרץ נמי ליתי בקל וחומר** . דמרצה בצבור לכתחילה בק"ו מטומאת מת : **קסברי זקני דרום** . דאמרי מת דווקא: **מכפרין כמתכפרין**. כשהותרה טומאה בצבור שניהם היו במשמע הכהן והצבור דהא י] ממועדו נפקא לן (פסחים דף עז.) הילכך כהן כציבור מה כשהותרה טומאה אלא רוב צבור שנטמאו, טמא מת הותר ולא טמא שרץ יא] [אף כשהותר לכהן בקרבן צבור, מת הותר ולא שרץ] : **מאי קסברי**. זקני דרום דפשיטא להו דלא הותרה טומאת שרץ אלא רוב צבור ותיתי בקל וחומר : **אי קסברי אין שוחטין וזורקין**. את הפסח על יחיד טמא שרץ יב] ואף ע"ג דיכול לטבול ולאכול לערב ואיכא למ"ד בפסחים (דף צ:) [דס"ל] הכי ויליף לה מאיש איש כי יהיה טמא לנפש ואפילו 'אל שביעי שלו ערב הפסח במשמע' דהוה ליה כטמא שרץ יג] : **אמאי לא עבדי ציבור בטומאה הא כל שביחיד נדחה צבור עבדי בטומאה**. דאיש" ולא ציבור קאמר רחמנא : **אלא סברי** (ג) יד] (לן) **כמ"ד פסח שוחטין וזורקין על טמא שרץ** . הואיל וחזי לאורתא הילכך צבור טמאי שרץ אף הן לא הותר להן ליכנס לעזרה טמאין אלא ישלחו קרבנותיהם לעזרה טו] ויקריבו(הו) כהנים טהורין ויטבלו ויאכלו לערב דלא הותרה להם טומאה אלא במקום שאינו לא הותרה היו נדחין הילכך טמא מת שאינו מותר לאכול לערב, טז] הותר להן אבל טומאת שרץ לא ואין כאן ק"ו שהרי יכולין לעשותו בטהרה : **תקעו להו** . צעק להם קול גדול : **איזה כח מרובה** . לדחות את הטומאה : **הוי אומר כח מתכפרין** . כדמפרש ואזיל (ד) שהיחיד טמא שרץ משלח קרבנו לעזרה כדקאמריתו שוחטין וזורקין על טמא שרץ והכהן המרצה בו אם נטמא בשרץ פסול לו כדמוקמיתו מתני' דקתני "טמא פסול", בטמא שרץ : **מקום שאם נטמאו בעלים כו'** . יחיד שנטמא במת אין משלח פסחו לעזרה לשחוט עליו יז] [אלא נדחה לפסח שני] כדכתיב "איש איש כי יהיה וגו'" ואע"ג דכחו מרובה משל כהן אלא שרץ : **כהן שנטמא במת אינו דין שאינו מרצה**. שהרי כחו רע משל בעלים אלא שרץ ואמאי אמרי זקני דרום מרצה ביחיד מגו דמרצה בצבור : **טמא מת נמי** . יחיד טמא מת נמי משלח קרבנותיו כלומר אם שילח פסחו לעזרה ושחטו וזרקו עליו פטור מלעשות פסח שני ואף על פי שלא יאכל יח] ממנו דקסברי אכילת פסחים לא מעכבת ומיהו לכתחילה אמר רחמנא (ה) נדחה לפסח שני וצבור עבדי בטומאה הילכך כהן המכפר בקרבן יחיד מתוך שמרצה [בצבור] לכתחילה מרצה ביחיד דיעבד : **והכתיב איש איש וגו' ועשה פסח בחדש השני** . אלמא מידחי :

לפי

יצאו מי כיור שיש להם שם לווי . הא דאמרינן בסוכה (דף יג.) ובחולין (דף סב:) כל שנשתנה שמו קודם מתן תורה ובאה תורה והקפידה עליו זהו שם לווי לא קשיא מידי דכך שמו מי כיור בשעת מתן תורה : *__ערל__. מפרש *רבינו שלמה יט] בכל מקום שמתו אחיו מחמת מילה ור"ת מפרש דמומר לערלות וקרי ליה לבו לשמים לפי שאינו עושה אלא מדאגת לער המילה וכרים הערל (יבמות דף ע.) פירשתי*: **משום** דאין לבו לשמים. אפילו שב בשעת עבודה אמרינן בסוף מנחות (דף קט.) דאין קרבנו ריח ניחוח ואע"ג דהשתא לבו לשמים מתחילה לא היה לבו *לשמים : **אבל** טמא מת . פירוש קודם שביעי מרצה אפי' בקרבן יחיד על ידי ציץ מתוך שמרצה בלא ציץ והא דאמר עון הקדשים ולא עון מקדישים מוקמינן להו בטומאת שרץ וכן כל טומאת מת דשמעתין היינו קודם שביעי שלו אבל בשביעי היינו כמו טמא שרץ דאינו מרצה ביחיד לפי ששוחטין וזורקין עליו וגם אינו מרצה בצבור טמא מת בשביעי [נמי] לפי שיכולין לעשות ע"י שלוחין טהורים ולאורתא מצו אכלי הפסח בטהרה . ברוך : **אי** הכי טמא שרץ נמי . בקונטרס לא גרס אי הכי כ] דאפי' לית לן מתוך שמרצה כו' מצי לאקשויי הך פירכא טמא שרץ לירצי בצבור מקל וחומר מטמאה מת ויש ליישב אי הכי דקאמרת מתוך שמרצה וכו' וילפת יחיד בדיעבד מצבור לכתחילה א"כ טמא שרץ נמי לירצי ביחיד דהא מרצה הוא בציבור מק"ו דטמא מת אבל אי לאו "מתוך לא הוה קשיא מידי דאמינא דמתני' דפסלה טמא מיירי בין בטמא מת בין בטמא שרץ ועוד יש לפרש כי נמי אמרינן מתוך הוה לכו לאוקמי מתני' בזב ומצורע מי שטומאה יוצאת מגופו אבל טמא מת ושרץ לא מרצו ביחיד בדיעבד הואיל ומרצו בצבור לכתחילה ושרץ מקל וחומר ומשני טמא שרץ אינו מרצה בציבור לכתחילה שהרי מכפרין כמתכפרין ובמתכפרין טמאי שרץ אין עושים פסח בטומאה שהרי שוחטין וזורקין על טמא שרץ וכל שאין היחיד נדחה אין צבור עושין בטומאה אלא שולחין שלוחיהן הטהורים ועושים פסחיהן בשבילם וא"כ איכא למיפרך מה לטמא מת שכן מרצה בצבור מה שאין כן בטמא שרץ : [הגה"ה] . ורבינו תם גרס אי הכי ומפרש 'דבמועדו אפי' בטומאה' היינו בין במת בין בשרץ בין דפסח בין דתמיד והא דקאמרי זקני דרום לא שנו אלא טמא שרץ אבל טמא מת מתוך שמרצה בצבור מיירי ברצוי של אכילה בטומאה כלומר מתוך שמרצה רצוי גדול שנאכל בטומאת בעלים במת מרצה נמי ביחיד ששימש בטומאת מת אבל טמא שרץ נהי דיש לו רצוי בצבור 'כגון היכא דנטמאו הכהנים או הסכינים בשרץ דעבדי בטומאה דבמועדו אמר רחמנא ואפילו בטומאה וכל שביחיד נדחה בצבור עבדי בטומאה מ"מ אין לו רצוי גדול כמו מת ואילו נטמאו צבור בשרץ כא] אין להם לאכול בטומאה כמו שאמר לבסוף ופריך אי הכי טמא שרץ נמי כיון דאמרת דבטומאת מת מרצה ביחיד מטעם דמרצה בצבור דאכלי בטומאת מת א"כ טמא שרץ נמי בקרבן יחיד לירצי מקל וחומר מטמא מת כב] דיחיד ומשני קסברי זקני דרום מכפרין פירוש דיחיד כמתכפרין דטמא מת אין טמא שרץ לא *) ואם תאמר ומנ"ל דבמועדו איירי אף בטומאת שרץ אי ממשמעותא דמועדו אם כן אפילו זב ומצורע אי מקל וחומר דמת שטעון שלישי ושביעי מה לטומאת מת שכן אישתראי לאכול בטומאת בעלים תאמר בשרץ דאם נטמאו בעלים בשרץ לא אכלי כג] [ויש לומר דהאי דלא אכלי] לאו משום חומר דשרץ אלא משום דשוחטין וזורקין עליו [ולא] איפטר ליה מפסח וכה"ג במת בשביעי שלו אם היו רוב צבור טמאים בשביעי שיכולים ליטהר לערב לא הוו אכלי בטומאה וקשה לפירוש ר"ת כי היכי דאמר מכפרין כמתכפרים כד] [למעוטי טומאת שרץ דלא לירצי ביחיד] הכי נמי נימא בציבור ודווקא טמא מת ולא טמא שרץ ואי משום דאתי קל וחומר ומפיק מהיקשא

הכא

*) עיין צ"ק בדיבור זה שהאריך

סד א מיי' פ"ו מהל' ביאת מקדש הל' י"ב :
סה ב מיי' פ"ד שם הלכה ט :
[שייך לעיל במשנה טו:]
סו ג ד מיי' פ"ג שם הלכה יב :

[וע"ע תוס' חגיגה ד: ד"ה למרבה]

עיין בחילופי גירסאות

נושא
ערל - מנלן דמחלל עבודה

שיטה מקובצת

א] תיבת את נמחק : ב] יכול בן נכר ממש . תימה תיפוק ליה שהוא זר וי"ל דשמא פסול דורות לא שייך אלא מבני ישראל . ת"א : ג] עי' בהשמטות בסוף המסכת : ד] בשרץ . שמשלחין : ה] מקום שנטמאו בעלים במת כו' . וקשה דמה לשרץ שאינו מרצה בצבור כלל לפ"ה תאמר במת שמרצה בצבור ואף לפר"ת איכא למיפרך מה לשרץ שכן אינו מרצה לענין אכילת בעלים בטומאה כדפי' לעיל תאמר במת שכן מרצה לענין אכילת בעלים בטומאה נמי ואומר הר"ם דאין זה ק"ו אלא סתירת דברים בעלמא על מה שאמרו זקני דרום דלענין מכפרים בטמא מת אין חילוק בין צבור ליחיד ואע"ג דלענין מתכפרים יש חילוק בין צבור ליחיד כדפרישית וע"ז פריך דאדרבה יש לי לדון ק"ו אחר דמשמע דאיכא הרצאה לבעלים יותר מלגבי כהן שהרי גרע ספי מבעלים דבעלים משלחין קרבנותיהן וכהן לא מרצה וא"כ כ"ש שיש לנו לומר דגריעותא שהוא בבעלים דטמא מת שאינו משלח שיהיה בכהן שנטמא במת שלא ירצה ולהשוות כהן לבעלים לענין מת ביחיד וכמו דבבעלים יש חילוק בין צבור ליחיד כמו כן בכהנים נחלק בין צבור ליחיד כיון דבשרץ הורע כח כהן מכח בעלים וא"כ בקל יש לנו לומר דלא אמרינן מתוך . הר"ם : ו] קסברי [זקני דרום] טמא מת נמי כו' וא"כ הו"ל אינו נדחה ביחיד וכל שאינו נדחה ביחיד אין צבור מביא (טומאה) [בטומאה] כדאמרי' בפסח שני וא"ת א"כ טומא' דהרצה במת היכי משכחת לה וי"ל כיון דאם בא יחיד לימלך אמרינן ליה תמתין עד פסח שני כדמסיק הכא למצוה (נדחה) [קרינא] שפיר [נדחה] (קרינא) כיון דאינו מרצה לכתחילה : ז] קאי . כלומר דקתני במתני' ותיבת דתנן ל"ש ונמחק: ח] ידי . הציץ שמרצה : ט] בין . שהכהן : י] מבמועדו : יא] שרץ . אף כשהותר לכהן בקרבן צבור מת הותר ולא שרץ . יב] נדחה לפסח שני ואע"ג כו' לערב . דאיכא מ"ד בפסחים : יג] שרץ .

מבנה
שאלות
תשובות

סוטה טו:

לעיל יט: [וש"נ]

יחזקאל מד

שם

פסחים ע. יבמות עג.

[פסחים פב. וש"נ]

* איש איש כי יהיה טמא לנפש

במדבר ט

שמות יב

הגהות הב"ח

(א) גמ' תקעו להו (ריש לקיש) תא"מ ונ"ב ס"א ריש לגולות : (ב) רש"י ד"ה מרצה וכו' דכתיב איש איש : (ג) ד"ה אלא סברי לן כמ"ד : (ד) ד"ה הוי אומר כח וכו' ואזיל ומה במקום שנטמאו וכו' שהיחיד. טמא : (ה) ד"ה טמא מת וכו' אמר רחמנא יחיד נידחי :

שאינו מחוסר אלא טבילה והזאה ויכול ליטהר כדי לאכול הפסח בלילה והכי משמע קרא דכתיב ולא יכלו לעשות הפסח ביום ההוא דמשמע הא למחר יכולין לעשותו . הס"ד : יד] להו. כמ"ד : טו] לעזרה. ויקריבו : טז] לערב . אם אינו בשביעי שלו הותר : יז] עליו. אלא נדחה לפסח שני : יח] יאכל. הימנו דקסברי אכילת פסחים לא מעכבי ומיהו כו' רחמנא . יחיד נדחה לפסח שני וצבור עבדי בטומאה כו' שמרצה . בצבור לכתחלה : יט] שלמה . ז"ל : כ] מתיבות דאפילו כו' עד תיבות משא"כ בטמא שרץ מוקף חצי לבנה ואח"כ צ"ל ע"כ הג"ה: כא] בשרץ . אינו נאכל בטומאה: כב] מטמא מת . בקרבן : כג] לא אכלי. וי"ל דהאי דלא אכלי בצבור לאו : כד] כמתכפרים . למעוטי טמא שרץ דלא לירצי ביחיד ה"נ נימא בצבור דמכפר בצבור כמתכפר בצבור ולא יהא כהן מרצה בצבור בטומאת שרץ ולא ידחה במועדו אלא דוקא טמא :